

N:o 3.

Af herr **A. Hedin**, om reglering af postvaktbetjentes aflöning.

Då den af närmare åttahundra postvaktbetjente till generalpoststyrelsen ingifna framställning om behovet af en reglering af deras aflöningsförhållanden, hvilken synes mig förtjent af uppmärksamhet, ej till styrelsen inkommit förr än den 18 sistlidne december, således för sent för att af styrelsen kunna tagas i öfvervägande i samband med uppgörande af förslag till utgiftsstat för år 1897, har jag af detta skäl, och således utan att härmed gifva uttryck åt ett tvifvel, som jag ingalunda hyser, om styrelsens benägenhet att lyssna till sina underordnades behjertansvärda önskemål och afhjelpa befintliga missförhållanden, trott mig böra bringa postvaktbetjentes petition under detta års Riksdags pröfning.

Nämnda framställning, hvilken innefattar en utförlig och, efter hvad jag har anledning att antaga, i allt väsentligt noggrann redogörelse för de faktiska förhållandena, lär bli till Riksdagens samtliga ledamöter utdelad, hvadan jag kan till densamma hänvisa. Den synes mig ådagalägga, att den omreglering, som trädde i kraft med år 1885, är att anse som förfelad. Följande omständigheter torde härvid i synnerhet förtjena att uppmärksammas.

Dagtraktamentets belopp mellan de i kongl. brefvet af den 19 september 1884 fastställda maximum och minimum har blifvit bestämdt på ett sätt, som i flere fall icke kan anses vara af de verkliga lokala omständigheterna motiveradt. Medan det t. ex. för ordinarie i Helsingborg utgår med 1 krona 90 öre, åtnjuter ordinarie vaktbetjent i Malmö 1 krona 65 öre, och medan det för extra i Sundsvall utgör 2 kronor, är det i Stockholm bestämdt till blott 1 krona 20 öre.

Under de sista tio åren, från 1885 till 1894, har proportionen mellan antalet ordinarie å ena samt extra och reservbetjente å andra sidan undergått en för de senares befordran särdeles ogynsam ändring, i ty att, medan

de ordinaries antal ökats från 713 till 761, eller med ej fullt 7 proc., de senare två kategoriernas vuxit från resp. 109 och 107 till 298 och 310, eller med respektive 173 och nära 190 proc. Missförhållandet är uppenbart. Generalpoststyrelsen beräknar också, att de senast å stat uppförda vaktbetjentes antal nu skulle behöfva ökas med 247, för att de, som erfordras till regelbunden tjänstgöring, genast skulle kunna erhålla ordinarie anställning.

Samtidigt med denna försämring af befordringsutsigterna för den under nuvarande förhållanden outhärliga, stora extra personalen och samtidigt med arbetets ökning, torde, enligt petitionärernas framställning, en mycket väsentlig *nedsättning* i aflöningen hafva egt rum för flertalet af de vaktbetjente, som efter 1885 vunnit anställning i postverket. Att så varit fallet i Stockholm, är genom en särskild undersökning ådagalagdt. Af en jemförelse mellan medelaflöningen, under de första 10 tjensteåren, för tio vaktbetjente som år 1875 och för tio som år 1885 anställdes vid Stockholms postkontor, framgår nemligen, att den under perioden 1875—1884 utgjorde 861 kronor 41 öre, men under perioden 1885—1894 blott 644 kronor 74 öre.

Bostadshyran torde allmänt hafva stegrats, såsom i ett antal större städer visas hafva varit fallet. Det är ådagalagdt, att priset å de flesta lifsförnödenheter stigit, likasom de direkta skatterna. I afseende å enskildheter hänvisas till petitionärernas framställning, der ock upplysningar meddelas angående motsvarande förhållanden i Norge och Danmark, beräkningar öfver årliga lefnadskostnaderna, samt tabellariska jemförelser mellan nuvarande aflöningsförhållanden och den af petitionärerna ifrågasatta löne-regleringen.

Postvaktbetjente hafva redan för längre tid sedan och gång efter annan påkallat behjertande af deras ogynsamma ställning, hvilken under de senare åren förvärrats genom de så betydligt ökade lefnadskostnaderna. Då äfven blott ett eller annat års uppskof ej för dem är någon ringa sak, och då, såsom redan är nämnt, generalpoststyrelsen ej nu varit i tillfälle att taga deras önskingar i öfvervägande, torde det vara berättigadt att genom en motion underställa ärendet Riksdagens pröfning.

Petitionärernas förslag går derpå ut, att

för samtliga postvaktbetjente måtte bestämmas fasta löner och ålders-tillägg med följande belopp och klassindelning:

Första löneklassen 1,000 kronor för vaktbetjente vid postkontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö samt jernvägsposten inom samtliga distrikten;

Andra löneklassen 900 kronor för vaktbetjente vid postkontoren i Falun, Gefle, Helsingborg, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Lund, Norrköping, Sundsvall, Upsala, Vexjö, Örebro och Östersund;

Tredje löneklassen 800 kronor för vaktbetjente vid postkontoren i Borås, Eskilstuna, Halmstad, Haparanda, Hernösand, Hudiksvall, Landskrona, Luleå, Nyköping, Pitå, Skellefteå, Söderhamn, Södertelge, Umeå, Venersborg, Vesterås, Ystad och Örnsköldsvik;

Fjerde löneklassen 700 kronor för vaktbetjente vid postkontoren i Arboga, Bollnäs, Backe, Eksjö, Enköping, Falkenberg, Falköping, Filipstad, Gysinge, Hedevisen, Karlshamn, Kristinehamn, Köping, Lidköping, Ljusdal, Lysekil, Lycksele, Mariestad, Motala, Nederkalix, Norrtelge, Nordmaling, Nyland, Oskarshamn, Ragunda, Sala, Skara, Sköfde, Sollefteå, Ström, Strömstad, Uddevalla, Vadstena, Varberg, Vaxholm, Västervik, Visby, Vännäs och Åsele;

Femte löneklassen 600 kronor för vaktbetjente vid postkontoren i Alingsås, Arvika, Askersund, Borgholm, Båstad, Cimbrishamn, Charlottenberg, Engelholm, Eslöv, Gillberga, Grenna, Grisslehamn, Hallsberg, Hedemora, Hjo, Karlsborg, Kil, Kisa, Kungälv, Kungsbacka, Laholm, Lindesberg, Ljungby, Malung, Marstrand, Mjölby, Moholm, Mora, Målilla, Nora, Nås, Qvistrum, Ronneby, Råda, Seffe, Skeninge, Smedjebacken, Strengnäs, Sunne, Söderköping, Sölvesborg, Tomelilla, Trelleborg, Trollhättan, Trosa, Ulricehamn, Vernamo, Vimmerby, Vretstorp, Amål, Öregrund och Östhammar;

samt fem ålderstillägg för samtliga inom hvarje löneklass å 100 kronor hvardera, att utgå efter respektive 3, 6, 9, 12 och 15 års oförvillig ordinarie tjänst;

att hvarje vaktbetjent, som användes i fullständig tjänst, må anställas som ordinarie;

att nu gällande bestämmelser angående förmansarfvode, för brefbärareförmännen i Stockholm, må fortfarande bibehållas;

att för de postiljoner vid jernvägsposten, som tjenstgöra inom s. k. postiljonskupé, må förutom lönen utgå milpengar med $\frac{1}{3}$ öre pr tillryggalagd km.; och för de postiljoner inom samtliga kupé-expeditioner, som nödgas öfverligga mer än fyra timmar vid vänd- eller öfverliggningsort, milpenningar med $\frac{1}{8}$ öre pr tillryggalagd km.;

att, vid öfvergången från det nuvarande aflöningsystemet till den föreslagna aflöningsstaten, ålders-tilläggerna räknas att utgå från anställsedagen som extra vaktbetjent med arfvode och fullständig tjänstgöring, dock så att del af kalenderår ej räknas.

Det är således en fråna den hittills gällande i viss mån skiljaktig grund för aflöningsarnas bestämmande, som petitionärerna förorda. Men om den princip, hvarpå deras förslag är bygdt, är ny för *poststatens* betjentepersonal, så är den dock eljest gammal och pröfvad. Det aflöningsätt, som ifrågasättes, är ju nemligen det för statens tjenare i allmänhet gällande, och — hvilket i detta särskilda fall kanske betyder ännu mer — har redan i ett fjerdedels sekel tillämpats i fråga om såväl betjente som embets- och tjenstemän inom en corps, hvilken med hänsyn till personalens talrikhet och eljest i alla på frågan inverkan omständigheter är med poststaten fullt jemförlig, nemligen *tullstaten* samt, så vidt mig är bekant, befunnits tillfredsställande*).

När 1865 års statsrevision väckte fråga om att postverkets och tullverkets utgiftsstater, som dittills pröfvats och faststälts af Kongl. Maj:t allena, borde underställas Riksdagens pröfning och beslut, gjorde visserligen generaltullstyrelsen invändningar mot den sålunda yrkade tillämpningen å tullverket af en konstitutionel grundsats, som endast allt för länge blifvit åsidosatt — invändningar som emellertid af Riksdagen och af Kongl. Maj:t underkändes — men i fråga om sättet för tillämpningen,

*) Att petitionärerna uppräknat ett visst antal löneklasserna, på hvilka de särskilda postförvaltnings-orterna fördelas, utgör blott en skenbar afvikelse från tullverkets aflöningsstat, ty i denna äro aflöningsarna för de särskilda befattningarna å hvarje ort af Riksdagen fastställda, så att i själva verket der finnas lokalt bestämda löneklasser. Saken är således densamma, endast uttryckt på olika sätt.

med fast aflöning och lokala löneklasser, var det just generaltullstyrelsens förslag, som af Kongl. Maj:t accepterades i propositionen till 1868 års Riksdag och af Riksdagen godkändes. Om detta system sedermera under en längre tidsföljd befunnits ändamålsenligt, så synes deri ligga ett kraftigt skäl för dess användning å ett alldeles likartadt område. Hvarför ej så skedde, när förslag till normalstat för postverket, äfvenledes år 1868, första gången för Riksdagen framlades, derom innehåller den kongl. propositionen till nämnda års riksmöte ingen upplysning. Det torde kunna med fog påstås, såväl att systemet med traktamenten, som utgöra en väsentlig del af aflöningsbeloppet, icke slagit väl ut, som att svårigen något afgörande skäl för dess tillämpning i fråga om postverkets betjenteklass lärer kunna anföras.

Jag tillåter mig sålunda att hemställa,

att Riksdagen behagade besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande reglering af postvaktbetjentes aflöningsförhållanden hufvudsakligen på grundvalen af det här ofvan anförda, till generalpoststyrelsen ingifna förslag samt derom till nästkommande Riksdag göra den framställning, hvartill denna pröfning kan föranleda.

Stockholm den 20 januari 1896.

A. Hedin.
